

**NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
RENDESZETTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA**

Somogyvári Mihály

***SZEXUÁLIS BŰNELKÖVETŐK
– TIPOLOGIÁK, ELEMZÉS, KEZELÉS JELENTŐSÉGE ÉS
LEHETŐSÉGE A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZETEKEN
BELÜL***

TÉZISFÜZET

Témavezető: Dr. Héra Gábor PhD

2024

TARTALOM

1. Témakijelölés, fogalmi keretek, a disszertáció módszertani logikája	3
2. A disszertáció elméleti keretei	4
3. A disszertáció keretében végzett kutatás módszertani keretei	6
3.1. A kutatás leíróstatistikai pillérének módszertana	6
3.2. A kutatás kvalitatív pillérének módszertana	8
4. Főbb eredmények bemutatása - az elítéltek karakterisztikája	9
5. Az eredmények hasznosulása	13
5.1. Az ítéletkiadmányok feldolgozásának rendszerszintű tanulságai	15
6. További kutatási irányok	16
7. A szerző témában eddig megjelent publikációi	19
8. A doktori értekezés benyújtójának szakmai-tudományos életrajza	20

1. Témakijelölés, fogalmi keretek, a disszertáció módszertani logikája

Disszertációmban a hazai börtönpopuláció elítélti körének erőszakos, felnőtt férfi szexuális bűnelkövetőit vizsgáltam. Mindezen belül megkíséreltem feltérképezni az említett elkövetői kör attribútumait, leginkább egyfajta kockázati szempontból, börtönszociológiai, intézményi szűrőn keresztül értelmezve a vizsgálat során kapott eredményeket.

Az már az elméleti irodalmak feldolgozása során, és a témára irányuló korábbi vizsgálataim alapján is láthatóvá vált, hogy a szexuális bűnelkövetők meglehetősen heterogén csoportot alkotnak, így a kutatás alapvető kérdését nem is alapvetően ebben az irányban igyekeztem megfogalmazni. Ehelyett a *kutatás fő kérdése az volt, hogy miben rejlik a szexuális bűnelkövetők különböző csoportjainak egymáshoz és a fogvatartotti populációhoz mért különbsége, illetve milyen jellemzőkben, milyen fogvatartási, kockázati tényezőkben ragadható ez meg? Azaz milyen karakterisztikája van az egyes vizsgált elítélti csoportoknak?*

A fentiekben vázoltaknak megfelelően tehát a disszertáció logikai ívét egy börtönszociológiai, intézményi megközelítés határozta meg, és az eredmények értelmezését, magyarázatát és tágabb irodalmi kontextusba ágyazását is ennek megfelelően kíséreltem meg elvégezni.

A definíciós megközelítések és a disszertáció céljának tisztázása mellett mindenképpen fontos leszögezni, hogy kutatásomban a börtön, mint vizsgálati közeg nem pusztán egy mintavételi kérdés, hanem az eredmények magyarázata, értelmezése szempontjából meghatározó elemi tényező. A börtön, mint totális intézmény (Goffman, 1961) az élet lehető legtöbb részét igyekszik formális kontroll alatt tartani, míg a szigorú szabályok és formalitások mögött/mellett, részben pont ezen „totalitásokra” adott válaszként (Boros & Csetneky, 2002) húzódik meg a fogvatartotti szubkultúra is. A fogvatartotti szubkultúra meghatározza a fogvatartotti szerepeket, a hierarchiát, annak jellegét, összetevőit, a megküzdési stratégiákat. A fogvatartottakra tehát hatással van a fogvatartotti szubkultúra, a fogvatartott társak, és maga a tény, hogy zárt intézeti viszonyok között kénytelenek élni.

Ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül az intézményrendszer szándékolt ellenhatása sem, amivel ezeket a prizonizációs hatásokat ellensúlyozni akarja. Azaz a börtönpopuláción alapuló vizsgálatok és azok eredménye sem elválasztható attól a tényről, hogy azok alanyai nem pusztán egy bűnelkövetői csoport, hanem egy totális intézmény fogvatartotti szubkultúrájának tagjai. Ennek megfelelően fontos kihangsúlyozni, hogy a szexuális bűnelkövetőkkel készült felmérések és tesztek nem pusztán szexuális bűnelkövetőkkel, hanem valamely ország valamely börtönében lévő elítéltekkel készülnek, mely saját vizsgáltom szempontjából is kiemelt tényező.

A disszertáció céljának és fő alapvetéseinek lefektetése mellett fontos tisztázni az értekezés főbb kutatómódszertani alapvetéseit. Bár a társadalomtudományi kutatások elsősorban deduktív logikát követnek, én ettől eltérő induktív logikát választottam.

A deduktív kutatások egy elméleti alapfelvetésből indulnak ki, az erre épített vizsgálat lényege ezen elmélet próbája, azaz középpontjában egy állítás áll, egy hipotézis, melyet aztán igazolunk, vagy elvetünk (Bebbie, 2000; Fife & Rodgers, 2022). Az induktív logika ezzel szemben a társadalmi jelenségek egy adott aspektusát, összefüggéseit igyekszik felfedezni, melyeket megpróbál értelmezni, és melyek alapját képezhetik későbbi tesztelhető hipotézisek megfogalmazásának. Az induktív elemzések logikája tehát fordított, lényege az elemzésből kialakított elmélet felállítása (Bebbie, 2000; Fife & Rodgers, 2022).

Az induktív szemléletet feltételező, feltáró/felderítő (angolszász irodalmakban: exploratív) jellegű kutatások célja egy adott terület széleskörű feltérképezése, az adatok mintázatának, struktúrájának vizsgálata, egyes jelenségek, változók közti kapcsolat empirikus feltárása (Jebb et al., 2017; Babbie, 2000). Saját kutatásomat is alapvetően feltáró jelleggel végeztem, ami ilyen értelemben inkább az induktív logikát követte, ezáltal a vizsgálati célokat és nem klasszikus értelemben vett hipotéziseket fogalmaztam meg.

2. A disszertáció elméleti keretei

A szexuális bűncselekmények, illetve a szexuális bűnelkövetők témáját a pszichológiai, a társadalomtudományi és rendészeti irodalomban is kiemelt érdeklődéssel kezelik a kutatók. Ennek háttérében többek közt a szexuális bűncselekményekkel kapcsolatos társadalmi attitűdök, a bűncselekménytípus kiemelten súlyosnak ítélt jellege, továbbá a szexuális bűnelkövetők intézményi kezeléséből fakadó kérdések állhatnak. A disszertációban igyekeztem azon elméleti kereteket bemutatni, melyek a vizsgálat szempontjából relevánsnak tekinthetők.

Ez négy főbb téma, (1) a szexuális bűncselekmények társadalmi, szakpolitikai aspektusait, (2) a szexuális bűncselekmények oksági modelljeit és elkövetői tipológiáit, (3) a szexuális bűnelkövetők kockázati, kockázatelemzési értelmezésének áttekintését, valamint (4) a kezelés és az elhelyezés kérdéseit foglalta magában.

- 1) Az alkalmazott, intézményi megközelítés okán volt szükséges röviden felvázolni, hogy mik azok a *társadalmi tényezők*, jelenségek, melyek kihatással vannak a *büntetőpolitikára*, melyek azok, amelyek meghatározzák a jogalkotást, így közvetve, vagy *közvetlenül alakítják a végrehajtásért felelős intézményrendszert*. A büntetőpolitika részben az

igazságszolgáltatás, részben a rendészeti szervek intézményrendszerein keresztül próbál szakpolitikai válaszokat adni a szexuális bűncselekményekre. A végrehajtásért felelős intézményrendszereknek azonban sajátos működése és belső racionalitásai vannak, melybe be kell ágyazni a büntetőpolitikai válaszok gyakorlati végrehajtását.

- 2) A szexuális bűncselekmények *oksági modelljeinek* bemutatásában Tony Ward és Stephen M. Hudson nevéhez fűződő felosztást használtam, amely az elméletek három szintjét különbözteti meg. A harmadik szintű elméletek a cselekmények és az elkövetés jellegét helyezik vizsgálati fókuszukba, a második szintű elméletek a szexuális bűncselekmények okainak egy bizonyos tényezőjére fókuszálnak (szociokulturális háttér, kötődési problémák stb.), míg az első szintű elméletek átfogó magyarázómodellek, zömükben az első és második szintű elméletek megközelítéseit integrálják egy értelmezési keretbe (Ward & Hudson, 1998). A *tipológiák* a magyarázóelméletekhez képest már célorientáltabbak, és nem pusztán a „miérték” megértése okán, hanem eleve *klasszifikációs céllal* jöttek létre. A bemutatott tipológiák legfontosabb hozadéka talán, hogy rendészeti, biztonsági és kezelési szempontból is jól értelmezhető módon szegmentálják az elkövetőket. Így fontos klasszifikációs elvet jelent az elkövetői motiváció (Groth et al., 1977; Groth, 1979; Knight & Prentky, 1990), vagy az elkövetők profiltisztaságából kiinduló kriminológiai megközelítés is (Harris et al., 2009).
- 3) Következő témaként a fogvatartottak *kockázatelemzése* jelent meg, amely egy döntéstámogató tevékenység, egy megismerési folyamat, azzal a céllal, hogy valamilyen kockázat (visszaesés, agresszivitás stb.) kapcsán a fogvatartottakat (pl. alacsony-közepes-magas kockázati besorolással) kategorizálja. A modern kockázatelemzési rendszereknek sok típusa és módszertani megoldása létezik, annak mentén, hogy miként és milyen típusú adatokat gyűjtenek, és azokat milyen módon dolgozzák fel. A kockázatelemzés a disszertáció szempontjából egyrészt azért is kiemelten fontos téma, mert számos hivatkozott kutató és kutatás számára is egy kockázatelemzésért és kezelésért felelős intézmény adta az intézményi és empirikus hátteret (például Groth, Knight, Prentky, Ward), illetve saját kutatásom is a hazai kockázatelemzési adatok feldolgozásán alapul.
- 4) Végül pedig a kezelés témáját érintettem. A *szexuális bűnelkövetők (kockázat)kezelésének* nemzetközi gyakorlatait is figyelembe véve több intézményi megoldást is láthatunk, aszerint, hogy a szexuális bűnelkövetőket szeparáltan helyezik-e el, illetve, hogy a kezelési programokba kényszer vagy önkéntesség alapján vonják-e be az elítélteket. Fontos különbség az is, hogy a kezelési programokat a visszaesési kockázat, vagy egyéb (például

áldozat életkora) szempont szerint működtetik, illetve hogyan kezelik az elítéltek részéről a cselekmény tagadását.

3. A disszertáció keretében végzett kutatás módszertani keretei

A disszertációm keretei között végzett kutatást két külön pilléren alapul. Első lépésben a büntetés-végrehajtás nyilvántartási rendszeréből kinyerhető fogvatartási alap- és a kockázatelemzési adatok elemzésével az erőszakos szexuális bűncselekmény okán elítéltek kriminalitását, kockázati szempontokból releváns jellemzőit dolgoztam fel. A kutatás második lépésében az elítéltek ítéletkiadmányai alapján elsődlegesen olyan adatok feldolgozását végeztem el, melyek a fogvatartotti nyilvántartásokból nem kinyerhetőek, így például az áldozat és elkövető viszonya, a motiváció, az erőszak alkalmazásának jellege, a cselekmény impulzív, tervezett, vagy folytatólagos jellege stb.

3.1. A kutatás leíróstatisztikai pillérének módszertana

A disszertációhoz használt adatok hátterét technikailag két külön adatbázis adta. Az első a bv. szervezet fogvatartotti populációjának adatait nyilvántartó rendszer, a fogvatartotti nyilvántartás, illetve annak szoftveres háttere, a FŐNIX3, míg a másik pedig a kockázatelemzési rendszer hátterét nyújtó Prediktív Mérőeszköz (röviden: PME).

1. A FŐNIX3 tartalmazza a fogvatartás során keletkező releváns főbb alapadatokat (a fogvatartottak személyi adatait, a korábbi fogvatartásuk adatait, jutalmakat, fenyítéseket, munkáltatással kapcsolatos és a szabadulásához szükséges adatokat, annak várható idejét stb.). Ebből az adatbázisból nyertem a főbb demográfiai és fogvatartási alapjellemzőket.
2. A kockázatelemzési rendszer adja az elemzés másik hátterét (a PME program adatbázisa). Ezen adatbázisra építkezve elsősorban a fogvatartottak kriminális előéletére, családi hátterére, szocio-ökonómiai helyzetére, börtönön belüli magatartására, pszichológiai és egészségügyi állapotára vonatkozóan gyűjtött adatokat dolgoztam fel. Az elemzésben a fogvatartottak önbevallásán alapuló adatokat és attitűdöket, valamint a személyi állomány részéről adott kiegészítő információkat, szakmai megítéléseket is igyekeztem beépíteni.

A két adatbázis tehát elsősorban kriminológiai alapjellemzők, valamint a fogvatartás szempontjából releváns adatok széles körének statisztikai feldolgozását teszi lehetővé, így a fogvatartottak kriminális karrierjének, kriminális kiterjedtségének, a zárt intézeti viszonyok közti magatartásának, erőszakosságának, attitűdjeinek vizsgálatát.

A használt adatbázisban a teljes jelenlévő fogvatartotti populációt vettem alapul, melyet a disszertáció fókuszának megfelelően szűkítettem. A vizsgálati minta összeállításában első körben az erőszakos cselekmény miatt elítélteket válogattam le, majd ezt a kört szűkítettem azokra, ahol a nyilvántartás alapján kinyerhető volt az áldozat életkora szerinti minősítés. A kutatás témájának megfelelően és az elemezhetőség érdekében leválogattam a felnőtt, férfi elkövetőket (ők adták a túlnyomó többséget), akik esetében elérhetőek voltak a kockázatelemzési rendszerben teljeskörűnek tekinthető adatok.

A vizsgálati minta összeállításának menete						
N						
Fogvatartotti nyilvántartás				Elérhető adat a kockázatelemzési rendszerben		
Teljes fogvatartotti populáció	Ebből szexuális bűncselekmény okán fogvatartott (elítélt és letartóztatott)	Szexuális bűncselekmény okán elítélt	Áldozat életkora a Btk. minősítés alapján beazonosítható	Szexuális bűncselekmény okán elítélt felnőtt férfi	Nem szexuális bűnelkövetők randomizált, kontrollesoportja	Random, nem szexuális elkövetőkkel kiegészített minta
20152	1092	838	766	618	498	1116

1. ábra

Az így kapott, erőszakos szexuális bűnelkövetőket lefedő mintát felosztottam az áldozat életkora szerinti csoportokra, mely az elemzés főbb logikai ívét is meghatározta. A Btk. minősítési jellegéből fakadóan valójában nem tudtam létrehozni a sértett életkora szempontjából teljesen homogén csoportokat, hiszen a szexuális kényszerítés esetén a minősítés határa 14, míg a többi esetben ez 12 év. A könnyebb érthetőség kedvéért ezért a dolgozatban „gyermek áldozatként”, „fiatalkorú áldozatként” és „felnőtt áldozatként” neveztem a – jogi minősítések alapján összeállított – kategóriákat.

Vizsgálati kategóriák bontása		
	Btk.	Korábbi Btk.
Gyermek áldozat	196. § szexuális kényszerítés 14 éven aluli sértett 197. § szexuális erőszak 12 éven aluli sértett	197. § szexuális erőszak 12 éven aluli sértett 196. § szemérem elleni erőszak 12 éven aluli sértett
Fiatalkorú áldozat	196. § szexuális kényszerítés 18 éven aluli sértett 197. § szexuális erőszak 18 éven aluli sértett	
Felnőtt áldozat	196. § alapesete 197. § alapesete	197. § alapesete 198. § alapesete

2. ábra

A későbbi, részletesebb vagy árnyaltabb elemezhetőség kedvéért továbbá létrehoztam egy 5%-os random mintát azon felnőtt férfi elkövetők csoportjából, ahol a kockázatelemzési adatok elérhetőek voltak. Ezt az összehasonlító „kontrollesoportot” pedig felosztottam erőszakos és nem erőszakos elkövetőkre. A kutatás alapját képező adatbázis struktúrája tehát a következők szerint alakult:

A vizsgálati minta összetétele		
	N	%
Gyermek áldozat	212	19,0
Fiataikorú áldozat	136	12,2
Felnőtt áldozat	270	24,2
Kontroll csoport erőszakos	185	16,6
Kontroll csoport nem erőszakos	313	28,0
Összesen:	1116	100,0

3. ábra

3.2. A kutatás kvalitatív pillérének módszertana

Kutatásom második nagyobb blokkjában a büntetőügyekben eljáró bíróságok elsőfokú ítéleteinek elemzését végeztem el. A kvalitatív vizsgálatok során alapvetően a fogvatartotti adatbázisokból nem kinyerhető, de annál fontosabb adatokat elemeztem, melyek elsősorban az alábbi három irányra koncentráltak.

- Az adatok feldolgozása során első lépésben az elkövetők jellemzőinek részletesebb feldolgozását végeztem el, amely a büntetés-végrehajtás – fogvatartási szempontú – adatbázisaihoz képest további információkkal szolgálhatott. Az elkövetői jellemzők között vizsgáltam a szociális háttérrel, a kriminális előéletet, különösen a korábban elkövetett szexuális bűncselekményt.
- Az áldozati jellemzők adták az elemzés másik nagyobb szeletét, melynek relevanciája abból is fakad, hogy arra a büntetés-végrehajtásnak szervezeti szinten csak nagyon korlátozott rálátása van és lehet. Az áldozati jellemzők között kiemelten vizsgáltam az áldozatok demográfiai adatait, az elkövető és az áldozat közötti viszonyt, ismerték-e egymást, illetve, hogy milyen előfordulása volt a családon belüli elkövetésnek az egyes áldozati életkori kategóriákon belül.
- Az elkövetési jellemzők kapcsán vizsgáltam a társtettesi/csoportos elkövetést, az áldozatok számát, illetve, hogy a cselekmény kontakt vagy kizárólag online térben valósult-e meg. Az ítéletkiadmányok előnye a kvantitatív vizsgálatnál szemben, hogy részletesen, leíró jelleggel taglalják az elkövetett cselekményt, így a szöveges dokumentumok feldolgozásával jól lehetett elemezni azok jellegét. A fentiek mellett így lehetőségem volt vizsgálni továbbá az erőszak megnyilvánulását, annak intenzitását, illetve a cselekményben a szexualitás és az erőszak szerepét is.

A vizsgálat keretében - a kockázatelemzési adatbázisból kiindulva - az áldozatok életkori felosztását követve 40-40-40, azaz összesen 120 darab ítéletkiadmányt dolgoztam fel.

4. Főbb eredmények bemutatása - az elítéltek karakterisztikája

Disszertációm fő célkitűzése volt, hogy az erőszakos szexuális bűnelkövetők kapcsán megvizsgáljam az elhelyezés, a fogvatartás, a biztonság, illetve a kezelés szempontjából releváns jellemzőket, illetve fel tudjam vázolni fogvatartási szempontú karakterisztikájukat.

Összegezve a kutatások során kapott eredményeket, egy nagyon heterogén csoportot látunk, akik jelentősen eltérő attribútumokkal bírnak mind kriminológiai, mind fogvatartási, mind a cselekmény elkövetésének jellege szempontjából is. Általános tendencia, hogy az elítéltek jellemzői az áldozatok életkorával változnak, és az áldozat életkorának emelkedésével sok szempontból „romló” értékeket tapasztalhatunk, így a felnőtt áldozatokkal bíró elkövetők az egyéb nem szexuális cselekményért elítélt erőszakos bűnelkövetőkkel mutatnak erős hasonlóságot. A legerősebb kontraszt a gyermek és a felnőtt áldozattal bíró elítéltek közt látható, míg a fiatalos áldozatokkal bíró elkövetők egyfajta átmenetet képeznek köztük.

Ezen eltérések, és a vizsgálat legfontosabb megállapításai az alábbiakban foglalhatók össze:

- *Társas közeg kriminalitása:* Az adatok alapján a szexuális bűnelkövetők közül a gyermekkorú áldozattal szembeni elkövetők tértek el markánsan minden más vizsgált csoporttól, körükben mind a baráti kör, mind a család börtönviseltsége is lényegesen ritkább. A felnőtt áldozattal bíró elkövetők esetében azonban a közeli hozzátartozók börtönviseltsége az egyéb erőszakos elkövetők értékeihez állt közel.
- *Szuicidumok:* Az öngyilkossági kísérlet a fiatalos és a gyermek áldozatokkal bíró szexuális elkövetőknél volt jellemzőbb, míg az önkárosítás a kontroll csoport erőszakos elkövetőinél volt a legmagasabb.
- *Szerhasználati jellemzők:* A szexuális bűnelkövetők szerhasználati jellemzői azon kevés téma közé tartozik, ahol eredményeim nem, vagy csak részben tükrözik az irodalmakban kirajzolódó tendenciákat. A vizsgálat általános trendjeinek megfelelően a szerfogyasztás életprevalencia értéke az áldozat életkorának emelkedésével nőtt. Meglepő módon azonban még a felnőtt áldozattal bíró szexuális elkövetők sem (azaz a szexuális bűnelkövetők legrosszabb értékei sem) érték el a nem szexuális elkövetők egyik kategóriájának értékét sem, azaz értékeik kedvezőbbek a fogvatartotti átlaghoz képest.
- *Együttműködés, fegyelmi helyzet:* Összességében a fegyelmi statisztikák alapján a fiatalabb áldozattal bíró szexuális bűnelkövetők bv. intézeti viselkedése szabálykövetőbb, ezáltal biztonsági kockázatuk alacsonyabb.
- *Veszélyeztetettség, alkalmazkodási képesség:* A szexuális bűnelkövetők viktimológiai szempontból magas kockázatú csoportot alkotnak, ezen belül is a gyermekáldozatokkal

- bírók a leginkább veszélyeztetett csoport. Az elítéltek önbevallása alapján a gyermekek elleni szexuális bűncselekményt elkövetők között magasan kiemelkedő (közel harmada) a valamilyen típusú (verbális, vagyon elleni vagy fizikai) áldozattá válás a börtön falain belül.
- *Visszaesési adatok:* A szexuális bűnelkövetőkre irányuló kutatások egyik legfontosabb kérdése a visszaesés kockázata, hiszen számos, dedikáltan a szexuális bűnelkövetőkre irányuló jogintézmény (kockázatelemzés, kezelési programok stb.) célját és hatékonyságát is a visszaesés mértéke jelentheti. A számos módszertani limitáció ellenére a hazai és nemzetközi kutatások és statisztikák alapján összességében azt látjuk, hogy a szexuális bűnelkövetők jellemzően kedvezőbb visszaesési adatokkal rendelkeznek.
 - *Az áldozati jellemzők:* Az elkövető(k)nek túlnyomó többségében csak egy áldozata volt, viszonylag kevés számú többszörös elkövetőre jutott kiugró jelleggel rendkívül sok sértett. Az áldozatok demográfiai adatait tekintve elmondható, hogy jelentős részükben nők, mindazonáltal meglepő módon negyedük férfi, mely arány közel mindhárom életkori kategóriában hasonló értékeket mutatott. Az áldozatok nemének preferenciájában az elkövetők jellemzően profiltiszták.
 - *Az elkövető és az áldozat viszonya, ismeretségi szintje:* Vizsgálatomban a hazai és nemzetközi kutatásokhoz hasonlóan (Virág, 2004; Szabó, 2019; Koss et al., 1988; Stermac et al., 1998) az látszott, hogy az áldozatok jelentős részben ismerik az elkövetőt. A legnagyobb arányban ez a gyermekkorú áldozatoknál fordul elő, de még a felnőtt áldozatok esetében is magas (50%-os) arányt tapasztaltam.
 - *A cselekmények folytatólagos/impulzív, illetve tervezett jellege:* A teljes minta több mint fele volt impulzív cselekmény, bár ez az arány az áldozat életkorával emelkedik. Az impulzivitással szemben viszonylag alacsony előfordulása volt a tervezett cselekményeknek, melynek előfordulása a gyermekáldozatok esetén volt némileg magasabb. A gyermekáldozatok esetén az ügyek túlnyomó többsége (zömében családon belüli) folytatólagos elkövetésnek számított, sokszor hónapokon vagy akár hosszú éveken át tartó elkövetés állt a háttérben.
 - *A cselekmények elsődleges motivációja:* Az eredmények alapján a cselekmények jelentős része szexuális indíttatású volt, a gyermekáldozatok esetén ez szinte kizárólagos. Járulékos cselekmény alapvetően a felnőtt áldozatok esetében jellemzőbb, ott több mint az esetek negyede tartozott ebbe a kategóriába.
 - *Az erőszak intenzitása a cselekményekben:* A cselekményekhez köthető erőszakosság szintje alatt nem magát a nemi erőszakot vagy annak valamilyen fokú fizikai hatását értettem. Az

erőszakosságot alapvetően „addíciós erőszakként” értelmeztem, azaz azt, ami a nemi erőszakot kíséri, de attól elválasztva értelmezhető. Az eredmények alapján az látható, hogy ahogy az áldozatok életkora nő, és az áldozat akaratának, ellenszegülésének megtörése nehezebb, úgy a nemi erőszakot kísérő bántalmazások szintje is emelkedik.

Az egyes alcsoportokra irányuló legfontosabb megállapításokat egy szöveges (lásd. 4. ábra) és egy a kutatási eredmények adatait bemutató táblázatban (lásd. 1. táblázat) is összegeztem a jobb vizuális áttekinthetőség kedvéért. Bár az egyes konklúziókat és az adatok eredményeit tekintve úgy tűnhet, hogy a gyermek áldozatokkal bíró elkövetők „kevésbé veszélyes”, vagy problémás elkövetők, a valóság azonban ennél összetettebb, intézményi szempontból tekintve inkább csak más típusú kockázatokat és nehézségeket jelentenek az egyes csoportok. Az egyik oldalon a veszélyeztetettség, az inadekvát megküzdési stratégiák, míg a másik oldalon a magas impulzivitású erőszakos jelleg és az általa jelentett kockázat dominál.

SZEXUÁLIS BŰNELKÖVETŐK KARKTERISZTIKÁJA		
Gyermek áldozat	Fiatalkorú áldozat	Felnőtt áldozat
Általános, kriminológiai jellemzők		
Jellemzően profiltiszta elkövetők, kriminális karrier kezdete az esetükben a legkésőbbi. Család és barátok börtönviseltsége kevésbé jellemző. Jellemzően első büntényes	Ényhe többségében profiltiszta elkövetők, kriminális karrierjükben a késői szexuális bűncselekmény dominál. Család és barátok börtönviseltsége gyakrabban előfordul. Nagyobb arányban visszaeső	Társadalmi integrációs esélyei legrosszabbak. Kiterjedt kriminalitás, korai kriminális karrier jellemző. Család és barátok börtönviseltsége a legjellemzőbb. Jellemzően visszaeső
Kockázati jellemzők		
Szerhasználati kockázatuk alacsony Fegyelmi helyzetük kedvezőbb Áldozattá válási kockázatuk magas Inadekvát megküzdési stratégiákkal bírnak Börtönadaptációs képességük alacsony Visszaesési kockázatuk alacsony A járulékos erőszak alacsony szintű	Szerhasználati kockázatuk az elítélteknél relatív alacsonyabb Fegyelmi helyzetük kedvezőbb Áldozattá válási kockázatuk magas, veszélyeztetett csoport, de börtönadaptációs képességük kedvezőbb. Visszaesési kockázatuk magasabb Cselekményükben az erőszak intenzitása magasabb, inkább impulzív elkövetési jelleg.	Szerhasználati kockázatuk az elítélteknél relatív alacsonyabb Fegyelmi helyzetük kedvezőtlen, magas arányú erőszakos fegyelmi cselekmények Áldozattá válási kockázatuk alacsonyabb, fogvatartott szubkultúrába képes beilleszkedni. Visszaesési kockázatuk magas Cselekményüket impulzív elkövetés, magas agresszivitás és erőszak jellemzi.

4. ábra A szexuális bűnelkövetők karakterisztikája

A disszertáció vizsgálati elemeinek legfontosabb eredményei (%)						
Főbb vizsgálati szempontok és elítélti jellemzők (%)		Szexuális bűnelkövetők			Egyéb elítéltek	
		Gyermek áldozat	Fiatalkorú áldozat	Felnőtt áldozat	Erőszakos bűncselekmény	Nem erőszakos bűncselekmény
Iskolai végzettség, munkaerőpiaci háttér	Van szakképzettsége	63,3	68,9	54,3	44,4	48,4
	Valaha bejelentett munkaviszony	83,1	80,3	69,8	66,0	74,1
Kriminalitási jellemzők	Profiltizta elkövetői jelleg	71,7	51,5	35,2	n.r.	n.r.
	Kriminális karrier kezdete 18 éves kor előtt	17,4	33,0	38,5	50,6	33,1
	Kriminális karrier kezdetének belépő bűncselekménye szexuális jellegű	70,8	59,6	45,6	1,6	2,2
	Közeli hozzátartozó börtönviseltsége	24	31,9	45,2	45,1	35,3
	Barátok börtönviseltsége	18,8	39,8	40,0	52,2	47,7
Fogvatartási kockázatok	Valaha öngyilkossági kísérlet	12,0	12,7	10,5	9,7	5,2
	Valaha szerfogyasztás	23,4	39,6	40,4	54,3	48,6
	Szerhasználókon belül a rendszeres fogyasztók	42,9	46,3	54,5	61,5	65,2
	Fogvatartása alatt kapott fegyelmi fenytést	52,6	55,9	72,3	75,5	63,2
	Fenyítések átlagos száma	1,63	2,1	3,94	5,37	1,17
	Személy elleni erőszakos fegyelmi cselekmény	10,5	16,8	21,7	32,7	15,2
	Valamilyen típusú áldozattá válás	36,7	41,0	31,6	28,3	18,6
	Pszichológusi vélemény alapján veszélyeztetett	34,0	19,9	7,8	2,2	1,6
Visszaesési adatok	Első büntényes (jogi értelemben)	60,0	43,6	31,2	16,4	16,5
Elkövetői és áldozati jellemzők	Az elkövető ismerte az áldozatot	85,0	80,0	50,0	n.r.	n.r.
	Az áldozat családtag volt	67,5	35,0	17,5	n.r.	n.r.
	Folytatólagos jellegű elkövetés	72,5	42,5	10,0	n.r.	n.r.
	Szexuális jellegű motiváció	97,5	85,0	72,5	n.r.	n.r.
	Impulzív jelleg	20	52,5	87,5	n.r.	n.r.
	Magas addíciós erőszak	0,0	22,5	37,5	n.r.	n.r.
	Büntetlen előélet (kriminológiai értelemben)	57,5	37,5	22,5	n.r.	n.r.
	Korábbi szexuális bűncselekmény	5	15,5	20	n.r.	n.r.
Cselekmény beismerése	Ártatlannak vallja magát	58,0	50,4	37,2	16,9	14,9
Kockázati besorolások (magas vagy közepes besorolás)	Agresszió	12,7	25,7	31,1	38,9	10,8
	Kiszolgáltatottság	54,7	49,2	25,6	10,8	8,9
	Szucidumok	23,6	30,2	25,9	35,7	17,6
	Szerhasználat	16,5	26,5	27,4	41,6	33,6
	Visszaesés	38,6	59,5	69,7	77,8	67,7

1. Táblázat A vizsgálati elemeinek legfontosabb eredményei

5. Az eredmények hasznosulása

A disszertáció intézményi megközelítéséből fakadóan remélem, hogy az eredmények egyfajta szervezeti szempontú hasznosulási lehetőséget is magában rejtenek. A fejlesztési alternatívák kapcsán alapvetően három irány, a fogvatartási és biztonsági, a kezelési, valamint az adatfeldolgozás köré csoportosítottam az általam relevánsnak vélt javaslatokat.

1. Biztonsági, fogvatartási lehetőségek

Biztonsági és fogvatartási szempontból kutatásom eredményeinek hasznosulása elsősorban abban ragadható meg, hogy jól rávilágítanak egy kiemelt, jellemzően hosszú ítéletes, szexuális bűnelkövetői kör kockázati sajátosságaira.

- Az első említendő terület a szuicidumok jelentette biztonsági kockázat. Minden elítélt esetében már befogadáskor vizsgálják a szuicid kockázatok általános és akut jellegét is. A fiatalkorú és gyermekáldozattal bíró szexuális elkövetők esetén azonban a szuicidumokra és az inadekvát megküzdési stratégiákra irányuló adatok alapján mindez a fogvatartás teljes időtartama alatt kiemelt rizikótényező. A magas áldozattá válási kockázat kapcsán célszerű meghatározott időközönként célzottan monitorozni a bántalmazások előfordulását, pszichoszociális részlegre helyezésük lehetőségének vizsgálatát, és megfontolandó ezt rutin jelleggel beépíteni az eljárásokba. Fontos azonban, hogy ezen protektív intézkedések kivitelezését olyan módon kell működtetni, hogy azok ne legyenek kontraproduktívak (például megbélyegzés, esetleges bántalmazási lehetőség okán).
- Az irodalmakban is hivatkozott, de általam is igazolt és használható eredmények tartom, hogy a felnőtt áldozatokkal bíró elkövetőket magasabb agresszivitás és impulzivitás jellemzi, különböző klasszifikációjukat, elhelyezésüket célszerű ennek megfelelően végezni. Éppen ezért az elhelyezés biztonsági kérdései területén sem javasolt a szexuális bűnelkövetőket homogén egységként kezelni. Erőszakos cselekmények kapcsán az egyikük valószínűbben lesz áldozat, míg a másik inkább elkövető.
- A biztonsági, fogvatartási kérdések kapcsán végül a Központi Kivizsgáló és Módszertani intézet (röviden: KKMI) kockázatelemzési eljárásainak fejlesztésében említenék két kiegészítő vizsgálati irányt. A hazai büntetés-végrehajtás komplex kockázatelemzési és adatfelvételi rendszert működtet, melynek irányait jogszabály jelöli ki. Megfontolandó lehet azonban kiegészítő jelleggel egy validált, kifejezetten a visszaesési kockázati szintre irányuló kérdőív rendszeresítése is. Ennek kapcsán például a RRASOR, a STATIC-99 (vagy ezekhez hasonló statikus adatokkal operáló rendszer) optimális választásnak tűnhet,

hiszen a nagyon tömör változólistája a jelenlegi adatfelvétel alapján is kitölthető, így jelentős adminisztratív többletterhet nem jelentene, de fontos adalékot nyújthat a klasszifikációhoz és az elhelyezési, kezelési stratégiákhoz. A másik hasonló fejlesztési irány elsősorban a felnőtt áldozatokkal bíró elkövetőkre (illetve más erőszakos elítéltekre is) irányulhatna. A disszertáció eredményei alapján látható, hogy a felnőtt áldozatokkal bíró elkövetők általában az erőszakos elítéltek attribútumait hordozzák magukon, cselekményük impulzív, jellemző a kiterjedt kriminalitás és erőszakosság. A jelenlegi kockázatértékelés viszont elsősorban statikus adatokra épít az agresszivitás mérése kapcsán (melyet más dinamikus szempontok alapján persze lehet korrigálni) mindazonáltal az indulat-kontroll, az agresszivitás felmérésének egy a fentiekhez hasonló rapid eszköze hasznos kiegészítője lehet a jelenlegi rendszernek.

2. Kezelési irányok fejlesztése

A kezelési rendszerek fejlesztésének elsősorban a humán kapacitások és a zárcapacitások adta infrastrukturális lehetőségek szabnak gátat, mindazonáltal a nemzetközi gyakorlatból is kiindulva alapvetően két fejlesztési irány merül fel.

- Az egyik a kezelési programok bevonási feltételeivel van összefüggésben. A programokba való bevonás egyik feltétele a beismerés, mely a terápiás módszertan szempontjából kiemelt jelentőségű., ugyanakkor az érintett körben nagyon magas arányú a tagadás, amely egyrészt csökkenti a bevonható elítéltek számát, másrészt lehet, hogy pont a magasabb kockázatú elkövetők egy markáns csoportja esik ki a fókuszról. Így megfontolandó, akár pilot jelleggel egy olyan csoport indítása, melynek célja még nem a kezelési program biztosítása, hanem annak előszobájaként a tagadás lebontása, a beismerés, a szembenézés és a kezelési programba való bevonás iránti motiváció felkeltése, erősítése. A pilot program tapasztalatai alapján akár bíró által előírt magatartási szabályként is tudna funkcionálni ez a megoldás.
- A másik fejlesztési irány a programok célcsoportjának kiválasztási elvét veszi célba. A hazai gyakorlat azon elítéltekre irányul, akinek az áldozata 18 éven aluli. Ebből két további lehetséges megoldás következik a fejlesztési lehetőségeket tekintve.
 - a) Az egyik, ha a meglévőhöz hasonló programot dolgozunk ki felnőtt áldozatokkal bíró elkövetőkre. Ennek előnye, hogy jelenleg intenzív kezelési program számukra nem biztosított, és egy rájuk irányuló célzott programban vélhetőleg nagyobb szerepet kaphatnak a szükségleteikre irányuló beavatkozások. Szakmai indokoltságát szervezeti oldaláról az is erősíti, hogy a két elkövetői csoportot – eltérő biztonsági kockázataiból fakadóan – célszerű lehet egymástól leválasztani.

- b) A másik lehetséges irány, hogy a programokba a magas kockázatú elkövetők kerülnek bevonásra (függetlenül az áldozat életkorától), melyet tudna segíteni egy a fentiekben is vázolt, validált kockázatelemzési eszköz bevezetése. Ennek előnye, hogy a program célzott, kockázatkezelő jellege erősödne, hátránya, hogy vélhetőleg vegyes elkövetői csoportokat eredményezne, melyet alacsony önkéntességi motiváció mellett nehezen lehetne feltölteni.

Mindazonáltal tervezési fázisában érdemes lehet felmérni a felnőtt áldozatokkal bírók, illetve a magas kockázatú elkövetők körében a motivációs hajlandóságot.

3. Adatfeldolgozás lehetőségeinek fejlesztése

Kutatásom egyik fő konklúziója volt, hogy a kockázatelemzés, a központi nyilvántartások informatikai fejlesztése, illetve ezek járulékos haszna óriási lehetőséget jelentenek a kriminológiai, szociológiai, rendészeti kutatások számára. Bár ezek a nyilvántartások, adatbázisok elsősorban ügyviteli célra készültek, de olyan információs halmazokat jelentenek, melyek az empirikus kutatások számára tudnak nagy lökést biztosítani. Hiszen hatalmas elemszámokkal, már eleve jól feldolgozható adatként, kategóriális változóként tárolják az információkat. Nehézsége és fejlesztési irányai is alapvetően az ügyviteli jellegéből fakadnak, azaz a rendelkezésre álló adatok nem egy tervezett kutatás hipotézisei alapján összeállított változók halmazai, amit jellemzően nem erre felkészített adatrögzítők kódolnak.

Az adatok használhatóságát azonban segítheti azok tisztaságának növelése, az adatrögzítési fegyelem erősítése, melyet szoftveres segítséggel lehet növelni. Az iratok digitalizációjával biztosítani lehet a kísérodokumentumok (például ítéletek) hozzáférhetőségét, illetve az ügyvitel során, a szabadszöveges kitöltések helyett kódszótári elemek használatával (például a jogi minősítések kapcsán a rögzítések jellegével) lehet növelni az adatok megbízhatóságát.

5.1. Az ítéletkiadmányok feldolgozásának rendszerszintű tanulságai

A disszertáció elsődleges célja és fókusza mellett számos olyan tanulsága is volt a kutatásnak, melyek a szexuális bűncselekmények tágabb, kriminológiai, bűnmegelőzési aspektusát érintik.

- Fontosnak tartom kiemelni a szociális védőháló diszfunkcióit, amelyek elsősorban a gyermek- és fiataloknál rendkívül problémásak. Ebben a kategóriában voltak azok az eseteket is, melyeket úgy jellemezhetünk, mint ahol a normalitás általánosan elfogadott keretei megszűntek, a szélsőséges nyomor, az addikciók, a gyermekek testi, lelki, értelmi (minden szereplő részéről történő!) elhanyagolása, a szociális normák fellazulása, teljes megszűnése, a szexuális abúzus kapcsán a gyermekek folytatólagos és tárgyjellegű

használata volt látható. Ezt azért is fontos kiemelni, mert ahol a normalitás kereti ennyire fellazulnak és a társadalmi kontroll megszűnik, ott legfeljebb külső szereplő képes felismerni a helyzetet, a benne élő áldozatok már nem (azonban az ítéletkiadmányok jellemzően azt mutatták, hogy még a jelen lévő külső szereplők sem tették meg az elvárható lépéseket).

- A feldolgozott ítéletek tanulságának másik társadalompolitikai oldala a gyermekotthonok világához köthető. A neveltek gyakran inadekvát mintákkal, traumákkal és sokszor mentális zavarokkal terheltek. Egyrészt egymással szemben is bántalmazóként lépnek fel, másrészt az elhagyatottáguk és az intimitásra való vágyuk miatt könnyű prédává is válnak. Az ítéletekben is megjelenő motívum, hogy az elkövetők gyakran tudatosan keresik őket, melynek a vége a szexuális erőszak vagy prostitúcióra kényszerítés. Mindemellett azt is le kell szögezni, hogy a nemi erőszak színtereként szinte minden fajta totális intézmény megtalálható volt, így kórház, pszichiátria, gyermekotthon, javítóintézet és börtön is, amely felhívja a figyelmet a totális intézményekben dolgozók kiválasztásának kiemelt fontosságára.

6. További kutatási irányok

A disszertáció eredményeként számos további vizsgálati irány merült fel, mely relevanciája ellenére csak lazán kötődött a disszertáció logikai ívéhez, vagy túlnyúlt volna az értekezés keretein, mindazonáltal érdemes lehet a későbbiekben, vagy külön kutatási projektben feldolgozni őket.

1. Érdemes lehet vizsgálni más erőszakos és nem erőszakos cselekmények elkövetőinek profiltisztaságát is, amihez képest egyrészt lehet értelmezni a szexuális bűnelkövetők értékeit, másrészt az általános/speciális felosztás kérdése minden más elkövetői csoportban releváns lehet, ahogyan az is, hogy vannak-e tipikus együtt járások egyes cselekménytípusok kapcsán.
2. A börtön, mint intézmény szerepe, hatása meghatározza a börtönpopulációra irányuló vizsgálatok eredményeit, melynek egyik jó példája volt a szuicidumok alakulása is. Kutatásom során ugyan relatív magas kockázati szint volt tapasztalható a szexuális bűnelkövetők körében, mindazonáltal a korábbi, hasonló módszertanra és adatbázisra építő vizsgálataimban lényegesen rosszabb értékeket tapasztaltam. Tehát valamilyen oknál fogva, még ha az értékek jelenleg is kedvezőtlenek, de javultak az elmúlt közel tíz év időszakához képest. Kérdés, hogy az elítélti populáció változásával a valós szuicid kockázat

csökkent, vagy a szervezeti beavatkozások (valamilyen szuicid stratégia) hatékonysága javult? Esetleg az adatok rögzítése, az elítéltek önbevallási szokása változott-e meg? Mindenesetre egy erre irányuló vizsgálat már csak azért is releváns lenne, mert a szuicidumok biztonsági szempontból kiemelt területnek számítanak.

3. A kutatás során az egyik fontos téma, amiben más vizsgálatokhoz képest ellentétes eredményeket kaptam, az a szexuális bűnelkövetők szerhasználati adatai voltak. Későbbi vizsgálatok során kérdés lehet, hogy vajon a hazai szexuális bűnelkövetői populáció eltérő adatai miben gyökereznek? Valamilyen oknál fogva az elítéltek letagadják a szerhasználatot (alkohol és drog) és annak hatását a cselekmény elkövetésében, vagy esetleg a hazai szerfogyasztási szokások valóban mások?
4. A visszaesési vizsgálatok fejlesztését nem pusztán a szexuális bűnelkövetők, hanem az elítélti populáció egészére érdemes lehet bővíteni. Ez főleg informatikai fejlesztések árán lehetséges, különösen, ha nem projektjelleggel, hanem stabilan hozzáférhető információként szeretnénk az adatokat nyomon követni. De az adatok lekérdezése mellett a megfelelő definiálás is szükséges, melyhez hosszú távon is tudjuk igazítani az elemzéseket. A szexuális bűnelkövetők kapcsán az általános visszaesés mellett a kezelési programok további nyomon követése is releváns, jól definiált kontrollcsoport megválasztásával, különösen akkor, ha a programok köre bővítésre kerülne a fenti javaslatokban megfogalmazott irányok valamelyikében.
5. A szexuális bűncselekmények oksági modelljeinek egy fontos szegmense volt annak kulturális, társadalmi beágyazottsága, illetve a kognitív torzítások, mint a cselekményeket támogató attitűdök jelenléte. Érdemes lehet vizsgálni, hogy a kognitív torzítások jellegében van-e különbség például egy hazai mintán, mennyire kultúraspecifikusak, mutatnak-e különbséget esetleg a különböző életkori csoportokban?
6. A disszertációban erőszakos felnőtt elítéltekkel foglalkoztam, így olyan elkövetők, akiknek kizárólag gyermekpornográfiával összefüggő volt a jellemző bűncselekménye, nem kerültek be mintába. Az ítéletkiadmányok elemzésekor mindazonáltal többször merült fel a gyermekekkel kapcsolatos pornográf képek tárolása is a nemi erőszak, mint a jellemző bűncselekmény mellett. A gyermekpornográfia nem egy impulzív cselekmény, azt gyűjtik, tárolják, készítik, ami módszerességet, tervszerúséget feltételez, illetve gyakran talán nem csak egy adott személyre irányuló, hanem egy általános szexuális vonzódást is. További kutatási irány lehet így annak felmérése, hogy a gyermekpornográfia jelenléte növeli-e a szexuális erőszak visszaesési kockázatát, illetve a gyermekpornográfia használói oldala esetén mi az, ami az erőszakos, kontaktelkövetést valószínűsítheti, erősítheti.

Irodalomjegyzék

- Babbie, E. (2000): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest, 2000, Balassi
- Boros, J. & Csetneky, L. (2002): Börtönpszichológia, Budapest, Rejtjel Kiadó
- Fife, D. A., & Rodgers, J. L. (2022). Understanding the exploratory/confirmatory data analysis continuum: Moving beyond the “replication crisis”. *American Psychologist*, 77(3), 453–466.
<https://doi.org/10.1037/amp0000886>
- Goffman, E. (1961). *Asylums: Essays on the Social Situation of Mental Patients and Other Inmates* Taylor & Francis (ismételt kiadás:2007).
- Groth, A. N. (1979). *Men Who Rape: The Psychology of the Offender*. Springer Science+Business Media, LLC
<https://doi.org/10.1007/978-1-4899-6078-8>
- Groth, A. N., Burgess, W., & Holmstrom, L. L. (1977). Rape: power, anger, and sexuality. *American Journal of Psychiatry*, 134(11), 1239–1243. <https://doi.org/10.1176/ajp.134.11.1239>
- Harris, D. A., Mazerolle, P., & Knight, R. A. (2009). Understanding Male Sexual Offending. *Criminal Justice and Behavior*, 36(10), 1051–1069. <https://doi.org/10.1177/0093854809342242>
- Jebb, A. T., Parrigon, S., & Woo, S. E. (2017). Exploratory data analysis as a foundation of inductive research. *Human Resource Management Review*, 27(2), 265–276. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2016.08.003>
- Knight, R. A., & Prentky, R. A. (1990). Classifying sexual offenders: The development and corroboration of taxonomic models. In W. L. Marshall, D. R. Laws, & H. E. Barbaree (Eds.), *Handbook of sexual assault: Issues, theories, and treatment of the offender* (pp. 23–52). Plenum Press.
- Koss, M. P., Dinero, T. E., Seibel, C. A., & Cox, S. L. (1988). Stranger and Acquaintance Rape: Are There Differences In the Victim’s Experience? *Psychology of Women Quarterly*, 12(1), 1–24.
<https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1988.tb00924.x>
- Spector, P. E., Rogelberg, S. G., Ryan, A. M., Schmitt, N., & Zedeck, S. (2014). Moving the pendulum back to the middle: Reflections on and introduction to the Inductive Research special issue of Journal of Business and Psychology. *Journal of Business and Psychology*, 29(4), 499–502.
<https://doi.org/10.1007/s10869-014-9372-7>
- Stermac, L., Du Mont, J., & Dunn, S. (1998). Violence in Known-Assailant sexual assaults. *Journal of Interpersonal Violence*. 398-412 <https://doi.org/10.1177/088626098013003006>
- Szabó, J. (2019). A tizenkét éven aluliak sérelmére elkövetett szexuális erőszak egy aktakutatás eredményei tükrében. *Kriminológiai Közlemények* 79. Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 43–64.
- Virág, Gy. (2004). Szexuális erőszak. In Irk F. (Szerk.) *Áldozatok és vélemények II.* (pp. 71–83) Budapest: Országos Kriminológiai Intézet.
- Ward, T. & Hudson, S. M. (1998). The Construction and Development of Theory in the Sexual Offending Area: A Metatheoretical Framework. *Sexual Abuse*, 10(1), 47–63.
<https://doi.org/10.1177/107906329801000106>

7. A szerző témában eddig megjelent publikációi

A téma szempontjából releváns egyéni publikációk

- Somogyvári, M. (2024). Risk Assessment in Prisons: Theory and the Hungarian Practice. *Magyar Rendészet*, 23(4), 45–56. <https://doi.org/10.32577/mr.2023.4.2>
- Somogyvári, M. (2023). Drug use characteristics of convicts - in the light of traditional and new psychoactive substances. *Kultúra és közösség*. 14(3), 159-167. <https://doi.org/10.35402/kek.2023.3.16>
- Somogyvári, M. (2022). A szexuális bűnelkövetők karakterisztikája, és kezelési lehetőségei büntetés-végrehajtási keretek között. *Belügyi Szemle*, 70(1), 99–117. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.1.7>
- Somogyvári, M. (2022). A kockázatelemzés keretei, valamint a szexuális bűnelkövetők kockázatelemzésének és kezelésének hazai gyakorlata. *Börtönügyi Szemle*, (40)1, 79-94.
- Somogyvári, M. (2021). Sex Offender Characteristics: Analysis based on a sample of Hungarian prisoners. *Journal of Humanities and Social Sciences Studies*, 3(3), 41–54. <https://doi.org/10.32996/jhsss.2021.3.3.6>
- Somogyvári, M. (2021): A kábítószer-kérdés vetületei a börtönökben. *Interdiszciplináris Drog szemle*, 2(4), 107-137.
- Somogyvári, M. (2019). Szervezeti működést támogató kutatások - A büntetés-végrehajtásban fogvatartottak visszaesési kockázatainak, szerhasználati szokásainak empirikus vizsgálata. *Börtönügyi szemle* 38 (3). 49-61.
- Somogyvári, M. (2018). Kockázatelemzési rendszerek a büntetés-végrehajtásban. *Börtönügyi szemle*. 37, (1). 69-86.

A téma szempontjából releváns társszerzős publikációk

- Drexler B., & Somogyvári M. (2015a). Női szexuális bűnelkövetők II. Alapadatok, leíró statisztikák. *Börtönügyi Szemle*, 34(4), 1-20.
- Drexler B. & Somogyvári M. (2015b). A szexuális bűnt elkövetők hazai vizsgálata büntetés-végrehajtási statisztikák alapján. *Belügyi Szemle*, 63(3), 65–96. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.3.4>
- Drexler B. & Somogyvári M. (2015c). Női szexuális bűnelkövetők I. - Elméleti keretek, tipológiák. *Börtönügyi Szemle*, 34(3), 28–42.

8. A doktori értekezés benyújtójának szakmai-tudományos életrajza

Munkahelyi adatok

Munkahely: Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Központi Kivizsgáló és Módszertani Intézet (KKMI)

Beosztás/rendfokozat: főosztályvezető, bv. ezredes

Végzettség – tanulmányok

- 2009–2010 Budapesti Corvinus Egyetem, Közigazgatástudományi Kar
Esélyegyenlőségi és kisebbségvédelmi szakértő (posztgraduális képzés)
- 2002–2007 Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar
Szociológia szak – deviancia szakirány – Szociológus

Szakmai tapasztalat

- 2016 – Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága – Központi Kivizsgáló és Módszertani Intézet (főosztály), főosztályvezető
- 2015–2016 BVOP – Stratégiai Elemzési és Tervezési Főosztály, megbízott főosztályvezető
- 2010–2015 BVOP- Stratégiai Elemzési és Tervezési Főosztály, kiemelt főreferens

Oktatási tapasztalat

- 2019 - Meghívott oktató, ELTE Társadalomtudományi Kar, Büntetés és felügyelet c. kurzus oktatása BA képzési rendszerben lévő hallgatóknak
- 2015 - Meghívott oktató, ELTE Társadalomtudományi Kar, Kisebbségi kérdések a börtönkutatásokban c. teljes kurzus oktatása MA képzési rendszerben lévő hallgatóknak
- 2014 – Meghívott oktató, ELTE Társadalomtudományi Kar, Kisebbségi kérdések a börtönkutatásokban c. teljes kurzus oktatása MA képzési rendszerben lévő hallgatóknak
- 2013 – Meghívott oktató, ELTE Társadalomtudományi Kar, Kisebbségi kérdések a börtönkutatásokban c. teljes kurzus oktatása MA képzési rendszerben lévő hallgatóknak
- 2012- Meghívott előadó, Szent István Egyetem, szociológia c. kurzus köretein belül társadalmi egyenlőtlenségek, valamint a deviancia szociológiája témakörök oktatása

- 2011- Meghívott előadó, Szent István Egyetem, kisebbségpszichológia-kisebbségpolitika c. kurzus

Szakmai, tudományos elismerések

- 2016 Szabó András Oklevél a kiváló tudományos munka elismeréséül
- 2013 Belügyi Tudományos Tanács kutatási pályázat - I. helyezés
„A civil szervezet szerepe a Büntetés-végrehajtásban” c. pályamű

Egyéb szakmai tevékenység

- 2011–2016 Büntetés-végrehajtás Tudományos Tanácsa: Titkár

Publikációs tevékenység

Önálló publikációk

Somogyvári, M. (2024). Az elítéltek klasszifikációja, a kategória- és kreditrendszer működési elve a 2024-ben hatályba lépő törvény alapján. *Börtönügyi Szemle*, 42 (1) 15-37.

Somogyvári, M. (2024). Risk Assessment in Prisons: Theory and the Hungarian Practice. *Magyar Rendészet*, 23(4), 45–56. <https://doi.org/10.32577/mr.2023.4.2>

Somogyvári, M. (2023). Drug use characteristics of convicts - in the light of traditional and new psychoactive substances. *Kultúra és közösség* 14(3), 159-167.
<https://doi.org/10.35402/kek.2023.3.16>

Somogyvári, M. (2022). A szexuális bűnelkövetők karakterisztikája, és kezelési lehetőségei büntetés-végrehajtási keretek között. *Belügyi Szemle*, 70(1), 99–117.
<https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.1.7>

Somogyvári, M. (2022). A kockázatelemzés keretei, valamint a szexuális bűnelkövetők kockázatelemzésének és kezelésének hazai gyakorlata. *Börtönügyi Szemle*, 40, 1, 79-94.

Somogyvári, M. (2021). Sex Offender Characteristics: Analysis based on a sample of Hungarian prisoners. *Journal of Humanities and Social Sciences Studies*, 3(3), 41–54.
<https://doi.org/10.32996/jhsss.2021.3.3.6>

Somogyvári, M. (2021): A kábítószer-kérdés vetületei a börtönökben. *Interdiszciplináris Drog szemle*, 2(4), 107-137.

Somogyvári, M. (2021). A koronavírus hatása a fogvatartotti kapcsolattartásra – Kihívások és szervezeti válaszok. *Belügyi Szemle*, 69, (5) Különszám, 110-144.
<https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.5.5>

- Somogyvári, M. (2019). Szervezeti működést támogató kutatások - A büntetés-végrehajtásban fogvatartottak visszaesési kockázatainak, szerhasználati szokásainak empirikus vizsgálata. *Börtönügyi szemle* 38 (3). 49-61.
- Somogyvári, M. (2018). Kockázatelemzési rendszerek a büntetés-végrehajtásban. *Börtönügyi szemle*. 37, (1). 69-86.
- Somogyvári, M. (2014). A társadalmi szervezetek értelmezési keretei a büntetés-végrehajtásban. *Börtönügyi szemle*. 33 (1) 65-75.
- Somogyvári, M. (2014). A börtönök körüli társadalmi szervezetek értelmezési keretei és a klasszikus civil szervezetek térnyerésének közelmúltja. In: *Börtönügyi Kaleidoszkóp – Ünnepi kötet Dr. Lőrincz József 70. születésnapja tiszteletére*. Budapest, Büntetés-végrehajtás Tudományos Tanácsa, 2014. p. 203- 210.
- Somogyvári, M. (2013). Az új közmenedzsment büntetőpolitikára gyakorolt hatásának kritikai megközelítése. *Börtönügyi szemle*. 32 (3) 11-28.
- Somogyvári, M. (2012). Büntetőpolitika és legitimáció. *Börtönügyi Szemle*. 31, 3, 49-60.
- Somogyvári, M. (2012). A büntetőpolitika legitimációs kérdései. In: *Kriminológiai közlemények 71. – Kontroll és Jogkövetés*. 252-271.
- Somogyvári, M. (2011). Integráció és szakképzés a börtönben. In: *Empirikus kutatások a szakképzésben és a szakmai tanárképzésben – Trefort Ágoston Szakmai Tanárképzési konferencia – Tanulmánykötet*, 87-96.
- Somogyvári, M. (2009). Agrárpolitika - a „húzóágazat”. In: G. Fodor Gábor - Stumpf István (szerk.): *(V)álságkormányzás – A 2. Gyurcsány-kormány harmadik éve*. Századvég Kiadó, 509-527.

Társszerzős publikációk

- Fekete, A. & Somogyvári, M. (2016). Időskorú fogvatartottak. *Börtönügyi szemle*. 35 (4), 21-49.
- Bogotyán, R., Kovács, M. & Somogyvári, M. (2016). Kockázatelemzés és kezelés a horvát büntetés-végrehajtásban. *Börtönügyi szemle*, 35 (2) 101-113.
- Drexler B. & Somogyvári M. (2015). A szexuális bűnt elkövetők hazai vizsgálata büntetés-végrehajtási statisztikák alapján. *Belügyi Szemle*, 63(3), 65–96.
<https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.3.4>
- Drexler B., & Somogyvári M. (2015). Női szexuális bűnelkövetők II. Alapadatok, leíró statisztikák. *Börtönügyi Szemle*, 34(4), 1-20.
- Drexler B. & Somogyvári M. (2015). Női szexuális bűnelkövetők I. - Elméleti keretek, tipológiák. *Börtönügyi Szemle*, 34(3), 28–42.

Somogyvári, M., Drexler, B., Banyárné Sánta, L. & Rutkai, K. (2015). Inmates incarcerated for drug related crimes. *Review of Hungarian Prison Statistics 2015/2* Online: <https://bv.gov.hu/sites/default/files/Review%20of%20Hungarian%20Prison%20Statistics%202015%200.pdf>

Huszár, L. & Somogyvári, M. (2012). Migráció és a fogvatartási ráták alakulása az Európai Unióban. *Belügyi Szemle*, 60 (7-8), 37-51.

Bara, Z. & Somogyvári, M. (2008). A „szlovák csoda” háttere. *Nemzeti Érdek*, 2 (7), 97-107.

Recenziók

Somogyvári, M. (2023). A kábítószerkérdés és börtönök – a jelen és jövő kihívásai. *Börtönügyi Szemle* 41 (3), 88-91.

Somogyvári, M. (2023). Az Európa Tanács 2022-es börtönügyi statisztikái. *Börtönügyi Szemle* 41 (3), 92-94.

Somogyvári, M. (2015). Idősek a rácsok mögött - időskorú fogvatartottak és a szakpolitikai kihívások. *Börtönügyi Szemle*, 34 (2), 100-102.

Somogyvári, M. (2014). Egy dél-alföldi mezőváros büntető ügyei. Nagy Janka Teodóra könyvéről In: *Börtönügyi Szemle*, 33 (3), 115-116.

Szerkesztett periodika

- 2016 Börtönügyi Szemle – ISSN 1417-4758 (Főszerkesztő)
- 2015–2016 Review of Hungarian Prison Statistics – ISSN 2416-1233 (Főszerkesztő)
- 2015–2016 Börtönstatisztikai Szemle – ISSN 2416-0881 (Szerkesztő/Felelős szerkesztő)

Előadások – konferenciák, workshopok

- 2023 – 10 éves a Bv. Törvény: Büntetés-végrehajtási Szervezet Tudományos Tanácsa Konferencia – Vác
- 2022– Drug related risk assessment and risk management in Hungarian Prisons: Council of Europe Pompidou Group – Developing comprehensive drug treatment systems in Prisons – Zágráb
- 2021 – Hungarian Prison Service – treatment and security: Országos Bírósági Hivatal – Budapest
- 2021 – A szexuális bűnelkövetők karakterisztikája és kezelési gyakorlata: Kriminálpszichológia 2021 Konferencia NKE – Budapest
- 2021 – A kábítószer-kérdés vetületei a börtönökben: Drogkutatás 2021 Konferencia - Budapest

- 2021 – A koronavírus hatása a fogvatartotti kapcsolattartásra: Büntetés-végrehajtási Szervezet Tudományos Tanácsa Konferencia – Kiemelten sikeres védekezés a koronavírus ellen – Budapest
- 2021 – Risk Assessment in the Hungarian Prison Service: TEK nemzetközi szeminárium – Budapest
- 2019 – A büntetés-végrehajtási szervezet visszaesés csökkentésére irányuló tevékenysége, új tendenciák – Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar - „Szent Adorján Millenniumi Emlékév tudományos konferencia
- 2018 – Radikalizáció megelőzése a gyakorlatban: Nemzeti Közszolgálati Egyetem - (nyitóbeszéd)
- 2017 – A prediktív mérőeszköz bevezetésének tapasztalatai a Kockázatkezelés tükrében: Emberközpontú Emberközpontú tudomány c. konferencia – Magyar Tudományos Akadémia
- 2016 – Az erőszakos szexuális bűncselekmények miatt elítélt börtönpopuláció vizsgálata: Dogmatika és praxis – irányok és irányváltások a XXI. század magyar börtönügyében – Magyar Tudományos Akadémia
- 2016. – A büntetés-végrehajtás predikciós eljárásai: Kriminálexpo 2019
- 2016 – A civil szervezetek szerepe és helye a büntetés-végrehajtásban: ELTE Állam- és Jogtudományi Kar - Magyar Börtönügyi Társaság
- 2016 – /NGO's in prison/Civil szervezetek a büntetés-végrehajtásban: E.U.R.O.P.E. – European Union Rapprochement for Offenders and Pupils Education
- 2016 – „A civil szervezetek szerepe és helye a büntetés-végrehajtásban” : Civil szervezetek és a Büntetés- Végrehajtás - történeti hagyományok és a jelen nemzetközi trendjei: Magyar Börtönügyi Társaság
- 2015 – A büntetés-végrehajtás személyi állományára irányuló kutatás főbb keretei, eredményei: „A fogvatartottak többszakaszos, társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációja és az intenzív utógondozás modellje” - TÁMOP-5.6.3 projekt záró konferencia:
- 2014 – Civil szervezetek helye, szerepe a büntetés-végrehajtás rendszerében: Volt Állami Gondozottak Országos Egyesületének konferenciája -Tiszalök
- 2013 – Rendészeti Ágazat Doktoranduszainak V. Országos Fóruma: A neoliberais büntetőpolitika és a nem állami szereplők megjelenése a büntetés-végrehajtásban
- 2013 – A civil szervezetek szerepe a büntetés-végrehajtásban: Magyar Tudomány Ünnepe: - „Korszakváltás a büntetés-végrehajtásban“ c. konferencia
- 2012 – A büntetőpolitika legitimációs kérdései: Magyar Kriminológiai Társaság, Kontroll és Jogkövetés c. konferencia
- 2011 – Integrációs és szakképzés a börtönben: Óbudai Egyetem, Empirikus kutatások a szakképzésben és a szakmai tanárképzésben – Szakmai Tanárképzési konferencia